

A háború pedagógiája.

Lényegében az egész nevelés nemzetnevelés, mert mindenki egy nemzet tagja, s ebbe a nemzeti egységbe kell belenevelni. A szűkebb értelemben vett nemzetnevelés magában foglalja az állampolgári nevelést, a jogállamba való beillesztést, politikai nevelést, hazafias nevelést, nemzeti nevelést, vagyis nemzeti egységre való nevelést.

Állampolgári nevelés: minden állam arra törekszik, hogy polgárai híven szolgálják a polgártársakkal való összetartozandóság és szolidaritás érzelmét, s azon nagy közös célokat, melyek a nemzeti eszményeket igyekeznek megvalósítani.

A jogállamba való beillesztés az által történik, hogy megismertetjük a növendéket a jogérettel, s ráneveljük a jogrend szerint való életre. Csak így lehetnek jó honpolgárok. Széchenyi: Az egész közönség nevelésére semmi sem hathat erősebben a törvényeknél. (Hitel.) Mindenki megismerje jogait és kötelességeit. A történelmet nem is lehet másként tanítani, mint hogy ezeket az alapfogalmakat (alkotmány, jog, stb.) segítségül vesszük.

A politikai nevelés azt célozza, hogy az állampolgárok az állam életében tevékeny részt vegyenek, s a maguk jogait a közösség érdekében valamennyiünk boldogulására, az állam fölvirágzásának előmozdítására igyekezzenek felhasználni. Ismerjék meg a maguk helyzetét az államban, tudják szavazatuk horderejét, a következményeit, szóval tudjanak állást foglalni a politikai kérdésekben. (Általános titkos szavazás.) Politikai nevelés kell az iskolában is, de természetesen nem pártpolitikai, hiszen ha az ifjúság felnő, hogyan gyakorolja majd alkotmányos jogait? (Olaszország és Németország!)

Klebelsberg: (Neonacionalizmus.) A fasizmus kiméretlen őszinteséggel tárja fel az olasz népnek a korábbi századok szenvedéseiből és nyomorúságaiból kiburjándzott hibáit, most ezeket a hibákat kiméretlen erővel kigyomlálják, a nemzet jó tulajdonságait pedig az erény tökéletességig igyekeznek fokozni. És ezen felül világosan kitűzte az olasz neonacionalizmus új céljait, a felsarjadó, új nemzedéket egyenesen rá akarják nevelni ezekre az új feladatokra. Már a gyermekekben egészen öntudatosan főképen azokat a tulajdonságokat igyekeznek kifejlesztetni, amely tulajdonságokra az új nemzeti feladatok utalnak rá.

Németország ma minden tevékenységét a nemzeti ügy szolgálatába állítja. Tudósai és pedagógusai versenyt hirdetnek, hogy új embertípust kell nevelni, új embereket kell formálni, kik nemesek a harmadik birodalomnak, hanem egy új jövőnek lesznek hordozói. Hehlmann szerint a politikai pedagógiának 3 feladata van: tanítani, nevelni és politikaivá tenni.

Hitler nevelési programjában első helyen a testi nevelés áll. A német nemzeti állam az élet középpontjába a népet és fajt helyezi. Csak egy szent emberi jog van — szerinte — s ez a jog egyúttal a legszentebb kötelesség: gondoskodni arról, hogy a vér tiszta maradjon. Gondoskodni kell a faj tiszta fenntartásáról. A gyermeket a nép legdrágább kincsének kell nyilvánítani. Gondoskodnia kell az államnak arról, hogy csak az nemzzen gyermeket, aki egészséges! De arról is gondoskodni kell, hogy az ifjúból későbbi továbbzaporításra értékes tagot neveljünk. Ebben a nevelésben első helyen áll a testi nevelés, és csak a másodikon a szellemi képességek fejlesztése. Itt is a jellem fejlesztése áll első helyen, különösen az akarat és az elhatározóképeség, egybekötve a felelősség örömeire való neveléssel és csak utolsó sorban a tudományos iskolázás. (Mein Kampf.) A katonai szolgálat befejezése után mindenki két okiratot kap: egy állampolgári oklevelet, mely nyilvános tevékenységre jogosítja őt, s egy egészségi bizonyítványt, mint a házasságra való testi egészség bizonyítékát.

Hasonló a leányok nevelése is: első a testi nevelés, csak azután a lelki s végül a szellemi képességek művelése a cél. A nőnevelés célja kétségbevonhatatlanul a leendő anya. (Mein Kampf.) A fiúk katonai nevelése azonban a testi nevelésen kívül egyúttal a hazafias nevelés legmagasabb iskolája is.

A politikai nevelés számára a különböző országokban szilárd elvi alapokat kerestek. Hitler a népi és faji gondolatban a fasizmus a fokozott közösségtudatban (fascio). Nálunk egy a mai sajátságos körülményeinknek megfelelő új ember-típus kialakítása a cél.

Nálunk is szükséges a politikai nevelés:

világosan lássa a politikai törekvéseket;

külpolitikai tájékozottsága legyen;

mindez azért, hogy bizonyos kérdésekben egységes legyen kifelé minden magyar álláspontja; hogy minden magyar ismerje hazája helyzetét kifelé, a maga helyzetét az országban, s tudja, mit kíván tőle a haza érdeke.

De ez minden párton felül és túl legyen s egyetlen cél: a nagy magyar érdek, a közös magyar eszmény.

A hazaszeretet. Ez a politikai nevelés természetesen csak hazafias lehet. Az emberiséghez csak a nemzeti gondolatton át emelkedhetünk fel. De viszont a humánus gondolat ismét visszavezet a nemzeti gondolathoz. Petőfi: Szép csillag a honszeretet... Hazádnak rendületlenül... Hallottad a szót: rendületlenül (Arany.)

Átmeneti korban nehéz meghatározni a nevelés célját, hiszen a nevelés olyan tevékenység, amely az ifjúságot a jövő feladatainak megoldására készíti elő. Mégis azt kell monda-

nunk, hogy változó korokban is vannak az embernek olyan tulajdonságai, amelyek nem változnak, ha a módszerek változnak is. Vannak tehát változó értékek, de vannak maradandó és állandó értékek is. Eppen így szólhatunk változó célokról, de vannak változatlan és örök célok is. Baj volna, ha ezeket felesérelnénk, vagy a nevelésben a változókat helyeznénk az örök értékek és célok elé. (A hit tanai.)

Egy másik dolgot is meg kell állapítanunk. Ez abban áll, hogy bár mindig a jövő számára nevelünk, tulajdonképpen mégis minden nevelésnek korszerűnek kell lennie, hiszen minden nevelés csak a saját korának kultúráját adhatja át, csak a maga korának műveltségébe kapcsolhatja be a növendéket, hogy a jövő nemzedék azután tovább fejlődve tovább adja ezt a kultúrát.

Egy másik megállapítás: bár a jövő számára akarunk előkészíteni, de ezt a műveletet mégis a múltból örökölt kulturális értékek segítségével végezhetjük.

A nevelés azon hatásoknak összege, melyeknek célja a növendéket életfeladatainak megoldására képessé tenni. Más szóval nevelni annyi, mint az embert képessé tenni arra, hogy bekapcsolódjék a környező társadalomba, vagyis a nemzet életébe olyan célból, hogy egyrészt a maga egyéni életfeladatait annak keretében megoldhassa, másrészt hogy képes legyen nemzete kultúráját átvenni, annak célkitűzéseit magáévá tenni, hogy annak ne csak részese, hanem mint annak tevékeny munkása éljen, dolgozzon a közösségért is.

A világháború után egy hatalmas átértékelési folyamat indult meg az emberi élet és tevékenység minden terén. Ezzel együtt megváltozott a nevelés célja is, bár mindig hangsúlyozzuk, hogy annak csak változó része! (emberszeretet, Istentisztelet stb. a Tíz parancsolat örökérvényű.)

Mégis néhány olyan jellemvonást kell szemügyre vennünk, amelyek különös jellemzői mai műveltségünknek.

1. *A szociális gondolat.* Tömeg uralma; a közgazdasági kérdések uralma; a politika uralma. — Vezér-elv, az egyenlőtlenségek megszüntetése.
3. *A gazdasági eszmék uralma.* Ma az erkölcsi fogalmak csak annyiban érvényesülnek, amennyiben gazdasági érdekek védelmére szolgálnak. (A kereszténység alapgondolata: a felebaráti szeretet, a szocializmusé: a gazdasági kérdés.) Kapitalizmus, liberalizmus megszüntetése.
4. *A politikai gondolat uralma.* A szociális és gazdasági kérdések végeredményben már politikai célt szolgálnak, innen van a politika uralma. Nem a politika iránti érdeklődés a baj — hanem a politizálás. Ez valószínűszenvedéllyé növekszik.

5. *A nemzeti gondolat uralma.* A háború utáni állapotok fokozták fel.

okai: a szocializmus nemzetköziségével szembeni ellenállás; megújhódás s ehhez erőt a nemzeti érzésből merített. (fasizmus, német nemzeti szoc. de a francia, angol politikában is megvan.)

Nálunk is. Ez a nemzeti gondolat demokratikus színezetű. A nemzeti az, ami népi, a népi gondolat (völkisch) vezet azután a faji gondolathoz. (Minden nép és nemzet magát tartja különbnek a többinél, ez azután arra vezet, hogy viláгурalomra érzi hivatottnak magát.)

A mai nemzeti gondolat más színezetű, mint volt a háború előtt.

Nemcsak érzésbeli magyarságot kíván, hanem aktívabb magyarságot, cselekvő hazafiságot, s elsősorban a magyar kultúra magyarrá tételét népi alapon.

Szekfü: Magyar testvériség, nemzeti szolidaritás és kollektívitás, mindez, amit a politika annyiszor és annyi szóval követel, a legmagasabb, aránytadó szellemi atmoszférában csak ezen az úton valósítható meg; a néptől még ma is fenntartott értékeknek az egész nemzettestbe átvételével, s ezen az új, mindenkiben megvalósítandó kultúrán fölépülő nemzeti közösséggel.

A technika uralma.

Az értékelés változása.

Az erkölcsi felfogás változása.

A tudomány új értékelése.

A művészetek új iránya.

Az irodalom és költészet változásai.

A vallás sajátos jelentősége. (Nem vallásos korszak = nem lelki szükséglet, — mégis új vallásosság ébredszik. Az új korban a hit nem áll az értékek csúspontján, mint legfőbb érték. Pedig csak az az igazi vallásosság, mely a vallásos értékeket helyezi legmagasabbra.)

A nevelőnek, pedagógusnak látnia kell korunk vajadását, hogy a helyesnek felismert cél felé irányíthassa a fejlődést. A régi értékeket meg kell tartanunk, az újakat el kell fogadnunk, de rendeljük őket alá az eszméknek, amelyek örökérvényűek, mert a dolgok lényegét tartalmazzák. Ilyen értelemben tehát a nevelésnek meg kell adnia az örök eszméket a magasabb rendű lelki élet számára, de meg kell mutatnia a folyton változó új formákat is.